

TOTEM

Tidsskrift ved Afdeling for Religionsvidenskab
og Arabisk- og Islamstudier, Aarhus Universitet
Nummer 32, efterår 2013
© Tidsskriftet og forfatterne, 2013

Teori og Metode

Synopsis

Af stud. mag ved Religionsvidenskab
Christina Skovgaard Iversen

Indhold

1. Indledning	3
1.1 Problemstilling og struktur	3
2. Undersøgellesdesign	3
2.1. Emne: Babysalmesang	3
2.1.1. Ritualet	4
2.2 Teori	4
2.3. Forskningsspørgsmål	5
2.4 Datamateriale og metodisk tilgang	5
2.4.1. Kvalitativ metode	6
2.4.1.1. Feltarbejde	6
2.4.1.2. Interviews	6
2.4.2. Kvantitativ metode	7
2.4.2.1. Survey - census	7
2.4.1.2. Population og generaliseringspotentiale	7
2.4.1.3. Uddeling af spørgeskema	7
2.4.1.4. Operationalisering	8
3. Konklusion	8
3.1 Afsluttende bemærkninger	8
4. Litteraturliste	10

1. Indledning

Folkekirken har i mange år fået kritik for at være gammeldags - uden relevante tilbud for det moderne menneske. I dag ser vi, at langt størstedelen af landets folkekirker tilbyder gudstjenesteformer og aktiviteter, som henvender sig mod de samfundsgrupper, der normalt ikke kommer til højmessens. Disse nye mere målrettede tilbud har betydet, at andelen af danskere i berøring med kirken er steget med 1/3-del fra 1995 til 2011 (Bastrup & Johansen, 2012).

Den mere serviceorienterede strategi, har dog også mødt kritik specielt fra kirkens egne rækker. Kritikken bunder i en bekymring for, at det kristne budskab og den spirituelle dimension udvaskes i forsøget på at gøre tilbuddene så brede som muligt. Imod denne kritik lyder det, at kirken ikke ville være folkekirke uden disse tilbud (Henriksen 2010). Denne problemstilling er synopsisens fokus og motivation. En dybdegående forståelse ville kræve en storstilet undersøgelse af alle kirkens nye tilbud, men dette er ikke realistisk, hverken i denne mindre opgave eller helt generelt, da det ville kræve enorme ressourcer og arbejdstimer. For alligevel at kunne sige noget meningsfyldt om denne problemstilling, har jeg valgt at fokusere på et konkret tilbud, nemlig babysalmesang.

1.1 Problemstilling og struktur

Indeværende synopsis ønsker at opstille et undersøgelsesdesign, der kan belyse 1) de religiøse elementer omkring rituallet babysalmesang og 2) forældrenes tanker om babysalmesang generelt samt specifikt i forhold til kristendom og kirken.

Synopsen er opbygget som et undersøgelsesdesign dog uden resultater og analyse, da undersøgelsen ikke er udført endnu. En diskussion af forventningerne til resultater og analyse vil indgå i den mundtlige fremlæggelse.

2. Undersøgelsesdesign

2.1. Emne: Babysalmesang

Der findes ikke umiddelbart videnskabelige studier af babysalmesang. Den formodede effekt af rituallet bygger på en blanding af antagelser samt teori fra andre forskningstraditioner.

Ideen stammer fra musikpædagogikken, hvor man i begyndelsen af 00'erne begyndte at fokusere på musikkens betydning for babyer. Dette skete på baggrund af en stor videnskabelig undersøgelse, der viste, at helt fra fostres 20. uge har babyer en helt specielt kognitiv modtagelighed, der gør, at de lagrer indtryk dybere end resten af livet. Denne lagring gør, at barnet også senere i livet vil føle særlig tilknytning til de indtryk, som det blev præsenteret for som spæd.

Babysalmesang blev udviklet på baggrund af disse indsigter, som et koncept der netop fokuserer på børns tidlige læring. Det er kun omkring 10 år siden, at babysalmesang for første gang kom på plakaten i folkekirken, men i dag har det spredt sig til hele landet. Babysalmesang er et godt eksempel på et af kirkens nyere tilbud, der fokuserer på de mere musikalske og kropslige dimensioner i et ritual ved netop at fokusere på oplevelsen og ikke det talte ord (Dam 2005).

2.1.1. Ritualet

Babysalmesangs-ritualet indeholder en fast struktur, som er centreret om bestemte salmer. Der er ikke nogen kanonisk liturgi, som kirkerne er forpligtede på, men dog visse retningslinjer og materialesæt som de fleste kirker følger. Forløbet strækker sig typisk over 10 gange af omkring 45 minutter. Efter ritualet er der gerne lidt socialt samvær. Det er forskelligt fra kirke til kirke, hvem der udfører ritualet. Mange steder har man ansat en musikpædagog med kirkelig forståelse, men det kan også være kirkens sognemedarbejder, som udfører ritualet. Ofte er kirkens organist også til stede, mens præsten typisk ikke er direkte involveret i ritualet (Oberbarbeck og Andersen, 2006).

2.2 Teori

Teorien omkring babysalmesangs funktion og betydning for forældrene er meget begrænset. Derfor består dette afsnit i højere grad af kirkens erfaringer med babysalmesang.

Folkekirken ser babysalmesang som "indførelse i rituel kristendom" eller sagt med andre ord dåbsoplæring. Babysalmesang er en indgang til kirken for børn og forældre, der igennem en kropslig og sanselig oplevelse bliver taget gennem en fast ritualstruktur, hvor salmerne og anvendelsen af kirkerummet rent teologisk kan betragtes som kommunikationen med "det hellige". Babysalmesang kan betyde, at

både børn og voksne bliver mere fortrolige med rituel praksis generelt, som ellers typisk er skyld i, at folk føler, at kirken er fremmed for dem. Dermed kan babysalmesang fungere som bro mellem forældre og kirke (ibid.). Her er antagelsen, at forældrene gennem babysalmesang får en større tilknytning til kirken, der gør at tærsklen til kirkens andre arrangementer bliver mindre. Marie Hedegaard Thomsens undersøgelse "Et åbent hus med mange indgange", henviser netop til, at kirkens nye tilbud er en indgang til folkekirken, for mennesker der normalt ikke bruger kirken (Bastrup & Johansen 2012).

2.3. Forskningsspørgsmål

Føler forældrene til babysalmesang, at ritualet har religiøse elementer, og hvordan forholder de sig til det. Er der en sammenhæng i synet på ritualet mellem de personer, der afholder babysalmesang, kirken og forældrene. Sker der en udvikling i forældrenes forhold til kirken og har babysalmesangs-forløbet gjort, at de i højere grad end tidligere vil bruge kirkens andre tilbud.

2.4 Datamateriale og metodisk tilgang

Da det teoretiske fundament for babysalmesang er meget begrænset, vil det være nødvendigt at kombinere både kvalitative og kvantitative metoder for at sikre undersøgelsens validitet. Den metodiske triangulering vil gøre det muligt både at få en dybdegående forståelse for mekanismerne i den enkelte babysalmesangsgruppe, hvormed den eksterne validitet styrkes, mens den kvantitative metode kan bidrage med en større intern validitet, idet den kan rumme langt flere deltagere (Hussein 2009, 8).

Undersøgelsen er et "to-trins" design. Første del er ren kvalitativ. I gennem en "mixed method" af feltarbejde og kvalitative interviews skal området afdækkes. Den metodiske tilgang til feltarbejdet er induktiv, da den har til formål at udlede hypoteser og den er derfor eksplorativ i sin karakter. Selvom jeg overordnet har et projekt om at undersøge babysalmesang ud fra nogle parametre for dermed bedre at forstå nogle mekanismer i folkekirken, er det vigtigt at have et bredt datamateriale til at forstå dynamikken i babysalmesang, før det hæves op på et højere niveau. Det bredere

projekt er ikke en del af undersøgelsesdesignet. Materialet fra den kvalitative del skal efterfølgende anvendes til at udlede en række hypoteser, som skal være basis i et kvantitativ survey i form af en spørgeskemaundersøgelse, der er undersøgelsens anden del.

2.4.1. Kvalitativ metode

2.4.1.1. Feltarbejde

Denne kvalitative metode er valgt, ud fra dens kvaliteter til at forstå sociale fænomener i dybden. Ved at observere og deltage i et helt forløb af babysalmesang, er der mulighed for at komme tættere på en forståelse af ritualets indhold samt få et indtryk af, hvorfor folk kommer til babysalmesang (Harvey 2011, 218). Det centrale i deltagerobservationen er, dels at få en detaljeret beskrivelse og forståelse af ritualets indhold og form, samt at få en genkendelighed med ritualets påvirkning på kroppen (ibid., 226). Anvendelsen af deltagerobservation vil altid være et koontinuum mellem observation og deltagelse. I denne undersøgelse vil vægtlægningen variere alt efter formålet. For at få en detaljeret beskrivelse af ritualet kræves der en høj grad af observation, men forståelsen af ritualets påvirkning og det sociale aspekt i gruppen kræver en større vægtlægning af deltagelse (ibid., 219).

Styrken ved deltagerobservation er, at man kommer meget tæt på sit forskningsobjekt, hvorved man kan få direkte føling med de mekanismer, der er i gruppen og ritualet. Herigennem kan man oprette et tillidsforhold til deltagerne i ritualet, der kan gøre det lettere for dem at tale åbent og agere mere naturlig, når man er til stede. Det er dog vigtigt, at man ikke flyder helt i ét med de mennesker, man undersøger (ibid.: 231). En anden mulig fejlkilde ligger i, at selve ens tilstedeværelse kan gå ind og påvirke ritualet, både fordi man er et fremmedlegeme og fordi deltagerne kan have en interesse i at fremstille sig selv på en bestemt måde (ibid., 222). Denne fejlkilde regner jeg dog med udlignes ved, at forløbet strækker sig over 10 gange i takt med, at man bliver en "naturlig" del af ritualet.

2.4.1.2. Interviews

Efter babysalmesangs-forløbet er næste skridt i undersøgelsen af få deltagerne egne ord på ritualet og hele forløbet som sådan. Til det formål vil jeg interviewe alle

deltagerne (typisk omkring 10-12 personer). Interviewguiden vil være semiåben, dvs. at den er struktureret ud fra bestemte temaer og spørgsmål, men de anvendes ikke mere struktureret end, at der kan ændres i rækkefølgen eller indføres nye afhængigt af, hvordan samtalen forløber (Bremborg 2011, 312)

På baggrund af egne indtryk, observationer og erfaringer fra feltarbejdet og datamaterialet fra interviewene udledes nogle hypoteser omkring, hvilken funktion babysalmesang har for forældrene. Disse hypoteser vil blive anvendt i anden del af undersøgelsen.

2.4.2. Kvantitativ metode

2.4.2.1. Survey - census

De udledte hypoteser skal herefter efterprøves i en survey i form af en spørgeskemaundersøgelse.

Denne metode giver os mulighed for at teste konklusionerne fra feltarbejdet og de kvalitative interviews på mange flere deltagere. Herved bliver det muligt at kunne generalisere resultaterne ud til en meget større population, end det var tilfældet med den kvalitative del (Navarro-Rivera & Kosmin 2011, 396).

2.4.1.2. Population og generaliseringspotentiale

Surveyen begrænses til babysalmesang i Aarhus, hvorved populationen defineres som deltagere, der følger babysalmesang i Aarhus 4 stifter. Populationen er samtidig stikprøven, da det er hensigten at få spørgeskemaer ud til samtlige babysalmesangs forløb. Generaliseringspotentialet begrænses dermed til babysalmesang i Aarhus, men man kan argumentere for, at det vil være sammenligneligt i andre dele af landet, rent metodisk kan vi dog ikke sige noget om babysalmesang uden for Aarhus (ibid., 401).

2.4.1.3. Uddeling af spørgeskema

Spørgeskemaet skal uddeles i papirform til de kirker i Aarhus, der kører et forløb med babysalmesang. Tanken er, at kirken skal sætte tid af til, at forældrene kan udfylde skemaet på den sidste gang i forløbet. Herved er der større sandsynlighed for at få en

tilstrækkelig responsrate til at kunne generalisere ud fra resultaterne. Denne type spørgeskemaundersøgelse er valgt ud fra den antagelse, at kirkerne selv har interesse i at blive klogere på, hvad forældrene tænker om babysalmesang, hvorfor de vi have et incitament til at få skemaerne uddelt og indsamlet. Denne fremgangsmåde kan dog have den svaghed, at de kirkelige omgivelser vil påvirke deres svar i en mere pro-kirkelig/religiøs retning, hvilket man skal være opmærksom på i besvarelsen. Man kunne også have valgt at udsende spørgeskemaet på mail, men vurderingen er, at det ville mindske responsraten betragteligt, da de fleste småbørnsfamilier lever en travl hverdag.

2.4.1.4. Operationalisering

Helt centralt for en god survey er en præcis operationalisering, dvs. at gøre hypoteserne målbare. Her er det vigtigt, at spørgsmålene rummer det, man gerne vil undersøge. I dette tilfælde handler det om, at de hypoteser, der er genereret ud fra det kvalitative datamateriale, skal omsættes til spørgsmål (ibid., 408).

3. Konklusion

I indeværende synopsis har jeg gennemgået, hvordan et studie i babysalmesang kunne udformes ved at opstille et undersøgelsesdesign. Designet indeholder både feltarbejde, kvalitative interviews og en survey udformet som en spørgeskemaundersøgelse. Til sammen skal det give en forståelse af babysalmesang. Helt konkret skal undersøgelsen belyse, hvordan ritualen beskrives og forstås af deltagerne. For at kunne det, er det nødvendigt at få et indblik i selve ritualen og hvilke religiøse, musikalske og sociale dimensioner den indeholder.

3.1 Afsluttende bemærkninger

Babysalmesang er et godt eksempel på en af folkekirkens nye mere serviceorienterede strategier. Undersøgelsen i babysalmesang kan i det lys være værdifuld til at forstå, hvad denne strategi kan betyde for folkekirken. Den kan rent metodisk ses som en leastlikely case, da babysalmesang er længst fra kirkens normale tilbud. I den mundtlige fremlæggelse vil fokus være på de forventelige resultater af undersøgelsen, samt relationen til den bredere folkekirkelige ramme.

4. Litteraturliste

Bastrup, Helle & Tobias Stern Johansen (2012)

2012 "Bag det dårlige medie billede spirer kirken", *Kristelig Dagblad*, 22. dec.

Bremborg, Anna Davidsson

2011 "Interviewing", in: Michael Stausberg & Steven Engler eds., *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, Routledge, New York, 310-324.

Dam, Helene

2005 "Babysalmesang", *Kritisk Forum for praktisk teologi*, september, 46-36.

Harvey, Graham

2011 "Field Research, Participant observation", in: Michael Stausberg & Steven Engler eds., *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, Routledge, New York, 217-244.

Henriksen, Johannes

2010 "Folkekirken er blevet en kvindekirke", *Information* 23. dec.

Hussein, Ashatu

2009 "The use of Triangulation in Social Sciences Research: Can qualitative and quantitative methods be combined?", *Journal of Comparative Social* 2009 vol.1

Navarro-Rivera, Juhem & Barry A. Kosmin,

2011 "Surveys and Questionnaires", in: Michael Stausberg & Steven Engler, eds., *The Routledge Handbook of Research Methods in the Study of Religion*, Routledge, New York, 395-420.

Oberbarbeck, Ingrid og Svend Andersen

2006 "Indøvelse i rituel kristendom" *Kritisk Forum for praktisk teologi*, juni, 2-13.